

heer van Rummelen naar een analoge tekening bij Brueren in zijn „Terrassenlandschap van Zuid-Limburg” (Mededelingen van de Geologische Stichting, Serie C-VI-no 1, 1945, fig. 6a blz. 16). Hier (zand- en grindgroeve Terblijt) is echter het terrasgrind weggezakt in het oligocene zand, maar wij zien in beide tekeningen dezelfde rechte en scherpe grens tussen instorting en omliggend gesteente. Het verschijnsel van Terblijt kan wel niet anders ontstaan zijn dan door de vorming van een holle ruimte in de ondergrond, waaruit het oligocene zand wegspoelde en het grind nastortte. De wegspoeling van het oligocene zand is ontstaan door uitlegging van het onderliggend krijt. Nu is het opvallend, dat de vindplaats van de alpenmarmot en de groeve Terblijt niet zo heel ver van elkaar liggen en men moet hier zeker rekening houden met de mogelijkheid van de nabijheid ener storing. In beide gevallen behoeft dit echter niet dezelfde storing te zijn. Nadat de heer van Noorden enkele binnen- en buitenlandse mossen heeft laten circuleren, sluit de voorzitter de vergadering.

te Heerlen op Woensdag 8 September 1954.

Aanwezig de dames Janssen en Berger, en de heren van Rummelen, Vijgen, Hein, van Maastricht, van Velsen, Willemse, Br. Arnoud, Dijkstra, van der Kruk, Mientjes.

De voorzitter, de heer van Rummelen laat enige voorwerpen passeren, die bij hem gedeponeerd zijn. Een door de heer van der Kruk medegebrachte koninginpage, een door de heer Mientjes medegebracht stuk kool uit de Donetz, dat pseudo-cannelkool blijkt te zijn. Daarna doet hij mededeling van het vinden van een derde exemplaar Miocene zandsteen, met blauwe vuurstenen erin. (Zie verslag vergadering Maastricht, in deze aflevering). Vervolgens bespreekt hij het vinden van eenzelfde zandsteen, met ingesloten bladresten, die nog nader gedetermineerd moeten worden, doch die mogelijk volgens Dr Dijkstra wel eens verwant kunnen zijn met het geslacht eik.

Dokter Willemse heeft ter vergadering medegebracht enige levende boskrekels, *Nemobius sylvestris* Bosc., gevangen in Eygelshoven. Om trent de diapause, de verdere ontwikkeling en de voortplanting wordt een en ander medegegeeld, tevens aan de hand van een preparaat. Het is de bedoeling, hierover ter gelegener tijd in

het Maandblad een artikel te plaatsen. Tevens vermeldt hij de vondst van een satansboleet, in een bos bij Eygelshoven. Het exemplaar was echter al te ver vergaan om nog te kunnen worden gedemonstreerd.

Tot slot overhandigde Br. Arnoud een lijstje van door hem gevangen insecten: Een Apide, *Rophites quinquespinosus* Spin., (Maastricht, 26-8-1954). Een Chrysidide, *Omalus violaceus* Scop. (Epen, 21-6-1954). En *Pseudogonalus hahni* Spin. (Kerkrade, 24-7-1954).

VERDWIJNENDE CULTUURPLANTEN.

MEEKRAP.

Perzen, Indiërs en Egyptenaren moeten reeds de Meekrap geteeld hebben. Tot nu toe bewaarde weefsels uit de Pharaograven waren met meekrap geveerd. Over Armenië en Syrië kwam ze naar Turkije en vandaar naar westelijk Mid-den-Europa. In de zevende eeuw bestond er reeds een levendige handel van in Frankrijk. In later eeuwen verminderde de cultuur sterk, tot dat ze in 1500 in Nederland weer opbloeide. Eerst veel later, namelijk in 1729 was dit ook weer het geval in Frankrijk, en in 1760 in de Elzas. Tijdens de Franse Republiek verminderde ze weer, totdat onder Louis Philip de rode broeken voor het leger ingevoerd werden. In dezelfde tijd ging ze in Nederland opnieuw in de hoogte. In Zeeland duurde zij nog tot ongeveer een halve eeuw geleden. Van der Maellen schreef in 1835, dat te Maastricht Meekrap verbouwd werd eerst sedert een halve eeuw, en dat de tegenwerking der Zeeuwen mislukte door het volhouden van enige Maas-trichtenaren, die uitsluitend Meekrap teelden.

Volgens G. M. Poell: Beschrijving van het Hertogdom Limburg, 1851, bestond er te St. Pieter in 1785 een fabriek van Meekrap en een van Cichorei.

Het zaad werd in Maart of April uitgezaaid en vanaf Mei werden de planten zuiver van onkruid gehouden. Men plantte ook wel wortelstokken, die drie of vier jaren staan bleven. Ze werden in November uitgetrokken, gereinigd en gedroogd en in de rosmolen tot poeder gemalen.

In 1826 ontdekten Colin en Robiquet het Alizarine, dat de Meekrapwortel spoedig verving. In 1868 werd deze stof door Graebe en Liebermann uit anthraceen bereid. Hierdoor werd het

natuurlijk product spoedig verdrongen. Trots alle protesten van kwekers en ververs moest de regering ten slotte toegeven. Zelfs de rode pantalons in het Franse leger werden met dit Duits preparaat geverfd.

Tegenwoordig wordt Meekrap nog in de geneeskunde aangewend. De kleurstof is zo sterk, dat ze bij inwendig gebruik verschillende organen rood kleurt.

† A. De Wever.

DE EERSTE VONDST VAN
MARMOTA MARMOTA PRIMIGENIA
(KAUP 1839), DE ALPENMARMOT,
IN HET LAAT-PLEISTOCÈEN VAN NEDERLAND.

A. M. Husson ¹⁾ en G. Kortembout van der Sluys ²⁾

(with English summary)

II.

Een merkwaardig feit. — Alle vondsten van de Alpenmarmot in de verschillende delen van Europa wijzen er op dat *M. m. primigenia* een grotere afmeting bereikte dan de recente vorm. Dit verschijnsel deelt de Alpenmarmot met vele andere Pleistocene zoogdieren. Stüder (1888, p. 79) zegt hierover reeds: „Die Erscheinung, dass Arten der Diluvialzeit, welche sich bis in die Gegenwart erhielten, an Körpergrösse abgenommen haben, lässt sich auch bei andern Thieren verfolgen, so bei dem Steinbock, Edelhirsch u.a. Edelhirsch und Wildschwein erreichten noch zur Zeit der Pfahlbauten eine bedeutendere Grösse als gegenwärtig.“ In recente jaren heeft Hooijer (1948) in verschillende studies hierop de aandacht gevestigd voor de Pleistocene zoogdieren van Zuid Oost-Azië. Omtrent de oorzaak van dit verschijnsel tast men nog in het duister. De verklaring is zeker niet zo eenvoudig als Stüder (1888, p. 80; 1914, p. 95) meent. Volgens hem is het kleiner worden een degeneratie verschijnsel als gevolg van inteelt, die ontstaat wanneer een soort gedwongen wordt zich terug te trekken op een kleiner, eilandvormig areaal. Als voorbeeld noemt hij o.a. de paardenrassen op de Shetland eilanden, Corsica, Sardinië, de Kaap Verdische eilanden, Timor, Bali en de Japanse eilanden, die kleiner zijn dan hun stamgenoten op de continenten. Ook het voorbeeld van de Bengaalse Koningstijger door Hooijer (1948, p. 120) genoemd is in dit opzicht illustratief: op het continent komen de grootste rassen voor, terwijl op de eilanden

Sumatra, Java en Bali de grootste respectievelijk meer afneemt, zodat op Bali het kleinste ras leeft. Hiertegenover staat echter dat er ook Pleistocene Zoogdieren zijn die vrijwel in grootte gelijk zijn aan hun tegenwoordige soortgenoten. Dit kan b.v. gezegd worden van *M. bobak*. Doch ook komt het voor dat de recente vorm groter is geworden in vergelijking met zijn voorouders. Bekend is o.a. het voorbeeld van de Vos. Ongetwijfeld speelt een complex van factoren hierbij een rol. Dit complex te analyseren blijft zeker een aantrekkelijk terrein van onderzoek.

De betekenis van de vondst van de Alpenmarmot voor het Tubantien in Nederland. — Evenmin als van de Insectivoren en de Vleermuizen waren tot nu toe van de Knaagdieren resten in het Tubantien gevonden, zodat door de vondst van de Alpenmarmot bij Cadier en Keer voor de eerste maal het voorkomen van Knaagdieren in de Tubantien-fauna is aangetoond. Hiermee is het aantal zoogdierensoorten van deze fauna van dertien op veertien gebracht. Van der Vlerk & Florschütz (1950, pp. 243—259) hebben de aandacht gevestigd op de fragmentarische en gebrekkige kennis van de zoogdierenfauna van het Tubantien. Volgens de laatste door hen (1953, pp. 32—33, tab. III) gepubliceerde lijst van zoogdieren van het Tubantien heeft deze fauna slechts het Wilde Varken en het Edelhert gemeen met de hedendaagse Nederlandse fauna. Laten wij *Equus caballus*, het Paard, en *Bos taurus*, het Huisrond, die beide in het Tubantien in het wild werden aangetroffen, buiten beschouwing, dan moet dus gezegd worden dat van de ruim 50 thans in de recente fauna voorkomende landzoogdieren nog geen 4 % bekend zijn uit het Nederlandse Laat-Pleistocene. Wanneer men nu verder in aanmerking neemt dat de recente fauna zich geleidelijk ontwikkeld heeft uit de Laat-Pleistocene, dan is het wel duidelijk dat de Nederlandse bodem nog veel materiaal aan skeletten verborgen houdt, dat ook voor ons land het bewijs moet leveren voor de genetische samenhang van de beide faunae. Dit vindt tevens steun in hetgeen bekend is over de verhouding tussen deze faunae in de omliggende landen. Voor België kunnen wij verwijzen naar Sickenberg (1939) en de oudere publicaties van Dupont (1872; 1892), voor Luxemburg naar Ferrant, Friant & Thill (1946, pp. 27—29) en voor Duitsland naar de